

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrtletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrtletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefran kirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — **Inserati (oglasi):** Trikrat razdeljena petit-vrsta pri enkratni objavi 12 v, pri vsaki nadaljnji objavi 8 v, pri dvostopni petit-vrsti v reklamnem delu stane vrsta 20 v. Cela stran 30 K, pri večkratnem objavljanju po dogovoru znaten popust. — **Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr.**

Štev. 12.

V Ljubljani, dne 30. maja 1914.

Leto II.

Časi se izpreminjajo . . . !

Doba ustavnega življenja v avstrijski državni zbornici je prenehala ter splavala za nedoločen čas po vodi. Vsled brezvestne obstrukcije par čeških poslancev je vsako plodono in uspešno delo državne zbornice ustavljeno in onemogočeno in posamezni poslanci, ki jim je za delo, so prisiljeni držati roke križem in čakati mirno in potrpežljivo onega trenutka, ko jih državna trobenta zopet pokliče k resnemu delu. Toda upi, da se državni zbor kmalu skliče, so v sedanjem trenutku zelo majhni. Tudi v posameznih deželnih zborih ne pride vsled narodnostnega boja med posameznimi strankami do plodnega delovanja. Kamor pogledamo, povsod vlada mir. Edino v avstrijskih in ogrskih delegacijah, ki zborujejo sedaj v Budimpešti, je opažati živahno vrvenje. Tu imajo posamezni poslanci priložnost, tu je njihovo edino torišče, kjer v tako resnih časih, v kojih živimo, lahko izražajo svoje mnenje o državni zunanji in notranji politiki, lahko dajo duška svojemu naziranju in svojim težnjam. Tudi v letošnjih delegacijah so razni poslanci različnih strank obrazložili v delegacijah svoje mnenje in s krepkim glasom povedali vladi, kaj da zahtevajo v imenu naroda, ki ga zastopajo.

Predvsem pa more Slovence zanimati, kako stališče napram naši zunanji in notranji politiki so zavzeli slovenski delegati. In v tem oziru je pomemben govor poslanca in deželnega glavarja kranjskega, dr. Šusteršiča, ki nam jasno kaže, da so tudi nazori pomembnih politikov in političnih voditeljev od časa do časa izpreminjajo ravno tako, kakor se izpreminjajo v avstrijski državi slike iz njenega ustavnega življenja. Seveda ne bomo navajali vsega govora kranjskega deželnega glavarja, ki je začetkoma svojega govora označil svoje stališče proti nevarnim italijanskim demonstracijam, proti trozvezi, ampak le oni del njegovega govora, v katerem izraža svoje nazore o veliki Avstriji. Govornik se je pritoževal, govorec o naši notranji politiki, o dualizmu, ki je državi zvesti hrvatsko slovenski narod raztrgal, in o koroških razmerah in končal s temi-le besedami: Prenehati hočem s tem pregledom, kajti čim dalje se gleda, tem manj je videti razveseljivega. Inozemci, ki imajo odprte oči, vidijo to in blebečejo o razpadu, o razdelitvi Avstrije. Toda oni se motijo, akoravno je nvanja slika tako žalostna. Iz polnega prepričanja trdim: habsburška monarhija je močna, močnejša kot se misli, ne samo vsled velike, izvrstne in čile armade, temveč tudi vsled svojih v notranjosti obstoječih močnih, živih centripetal-

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

„Oče, vi ste — vi ste . . .“ reče mu sin očitaje.

„Sedite, počijte si pri nas,“ sili jih gospodinja, zdramivši se iz prve osupnelosti. Nato posadi starko na klop ter pokliče tudi mlajšega sina. Toda ta se vsede k peči ter sedi s pobešeno glavo, ne rekši ničesar. Izgledal je kot nekak obsojenec, a ne kot ženin, ki je prišel snubit.

„Gluh je kakor panjač,“ reče stavec, videč, da ga Grajska zaman ogovarja ter se nasmeji po svoji navadi.

Črez eno uro so si dali besedo.

Poprej nego jo je izrekla, se je Marka proseče, tesnobno, kakor v mrežo ujet ptič, zagledala v materino lice. Bilo je videti neobčutljivo. Toda ko je iz-

rekla v tem hipu ta strašen „da“, so se njene oči srečale z materinim umirajočim pogledom.

Srce se je razjokalo v njej. Zbežala je iz sobe in zunaj, na temnem dvorišču, se je zgrudila na kolena. „Kaj sem naredila? Kaj sem naredila?“ je ponavljala obupno. Toda čutila je, da to, kar je rekla, ostane večno in da se je moralo tako zgoditi . . .

V sobi se je trudila ona, njena mati. To, kar se je ravnokar zgodilo, je smatrala za nov udarec, za kazen božjo. Jenjala je upati, da ji dekile vzamejo iz hiše in sedaj je strah spreletaval njeno dušo. Zbudili so se ondi občutki, sočutje do hčerke. Saj je vendar-le njen otrok, ona ga je nosila pod svojim srcem.

Toda ima se tudi česa bati, ima vzrok jo pomilovati. Prvo ženo starejšega sina so umučili, druga več let ni živela s svojim možem, kajti dobila je za doto pol mernika zrnja manj kakor so obljubili. Sedaj ji donajajo živež z doma, kajti „skopuh“ ima kruh pod ključem. Roke si je vse oguljila od dela; dela vse tako kakor zahteva stara gospodinja, niti slamice brez njene volje ne sme preložiti. A ženin . . . On je za deset let starejši nego Marka. V svojem osemnajstem letu je zbolel in odslej mu svobodno lahko streljaš s topom

nih sil, ki gravitirajo iz vseh delov monarhije proti cesarskemu Dunaju kot svojemu zgodovinskemu političnemu središču; pravim proti cesarskemu Dunaju, proti Dunaju kot sedežu našega čestitljivega vladarja, kot sedežu naše dinastije, ki tvori najdragocenejšo skupno posest vseh narodov te države. Dunaj je in ostane pravo politično središče vsega cesarstva, naj se imenuje potem država „Ogrska“ ali „v državnem zboru zastopane kraljevine in dežele“. Ne umejte me napačno, gospodje! Narodnih središč imamo več in med narodnimi središči je Budimpešta gotovo med najodličnejšimi. Toda, gospodje, od vseh teh narodnih središč in tudi od Budimpešte vodijo močne niti na Dunaj in jaz posebno povdarjam, da velja to tudi za Budimpešto, kajti svetovna zgodovina se ne da prečrtati z eno potezo. Dejstvo, da se je v stoletjih turškega križa ozirala ta Ogrska z Budimpešto vred proti Dunaju na Habsburžane ter prosila in sprejela od njih pomoči, je vzbudilo atavistične občutke, ki so močnejši in bodo vedno močnejši ostali, kakor pa zakoni leta 1867. in podobne stvari.

To je zgodovinsko in to se ne da izbrisati. Pravim in ponavljam: žive notranje sile obstoje v monarhiji, te žive sile, ki delajo državo Habsburžanov močno ali pa so najmanj vsaj sposobne, da jo naredo močnejšo. Te moči pa se morajo dvigniti in uporabiti v korist celote; danes izginjajo marsikje kakor nezajeti študenti v tleh in vodijo marsikje do pomočvirjenja javnega življenja!

Gospodje, Avstrija kliče, Avstrija kriči po združitvi teh moči v mogočno celoto. Velika Avstrija, neka velika monarhična švica, mogočna zaščitnica poštenega razvoja vseh narodov na znotraj, mogočen faktor evropskega ravnotežja in miru na zunaj — to pomenja gotovo in častno bodočnost našemu cesarstvu in naši od vseh narodov časteni dinastiji. Kar Avstrija potrebuje, to je avstrijska politika, gospodje, avstrijska dinastična politika na znotraj, avstrijska dinastična politika na zunaj.

Res lepe in krepke besede, s katerimi je končal slovenski delegat dr. Šusteršič svoj govor v delegaciji. Toda vsekakor se nam vsiljujejo nekateri pomisleki o resnosti teh besedi, zlasti če se spominjamo onih ča-

sov, ko so zmagovali balkanski narodi. Takrat glasilo stranke, kateri stoji na čelu kot voditelj deželni glavar dr. Šusteršič in za katero nehanje in dejanje je on odgovoren ali vsaj soodgovoren, ni napelo teh patrio- tičnih strun, in sicer ob nevarnem času, ko bi bili taki izrazi najumestnejši. Ob času balkanskih zmeš- njav bi bile take besede učinkovale prav lepo, a ta- krat smo jih v njegovem strankarskem glasilu pogre- šali. Da, da, res je, časi se izpreminjajo in v njih se izpreminja...!

Bolezen našega cesarja.

Dolgo, dolgo je naš presvetli cesar bolehal, a končno je kljub nevarni bolezni vendar ozdravel. Vsi avstrijski narodi in tudi druge evropske države so ob bolezni našega cesarja, ki je glavni steber evrop- skega miru, z neko bojznijo in strahom gledali v bodočnost. In ta strah in bojazen je sedaj odstranjena, ker so poročila zadnjih dni o cesarjevem zdravstvenem stanju popolnoma zadovoljiva. Cesar se je po dolgih tednih zopet sprehajal na prostem zraku. Mudi se že vsak dan v komornem vrtu. Ti sprehodi vplivajo zelo dobro na cesarja. Zdravstveno stanje je izvrstno. Bog nam ohrani našega cesarja, zaščitnika miru in blago- stanja narodov v Avstriji, še mnogo let v blagor in korist vsem avstrijskim narodom!

Politični pregled.

Deželni zbori.

Tirolski deželni zbor je sprejel reformo občinske volilne pravice. Italijani so se zavzemali za avtono- mijo južne Tirolske. Socialni demokrat je govoril za narodnostno razdelitev Avstrije. Izvršile so se volitve v deželni odbor. Vložena je bila interpelacija glede zaprtja potov na Veliki Zvonar.

V nižjeavstrijskem deželnem zboru je referiral dunajski župan dr. Weisskirchner o peticiji za dovo- litve kreditne operacije za investicije dunajskega mesta.

za hrbtom. Le pismeno se sporazumevajo z njim. A tjkaj, med takšne ljudi, ima priti njen otrok? Po- stane naj žena tega „skopuha“. „Ko bi rajši umrla poprej, kakor se to zgodi“, si je mislila, kakor bi ji s tem želela veliko sreče.

Drugi dan so šli v župnišče radi oklica, zvečer pa so sedeli domači skupaj v sobi.

Marka je sedela na ognjišču. Glavo je imela oprto ob dlani, kar je nakrat stal on poleg nje. Bila sta zaročena, toda nista še spregovorila med seboj besedice. On je ni ogovoril, ona si tega tudi ni drznila. Da, niti ni opazila, da bi jo bil pogledal. Ona ga je gledala skozi okno in to, kar je videla, ni vzbujalo v njej ljubezni. Rajši neprijetno sočutje, žalost... Kakšno bo to življenje — kakšno?!

„Čemu bežiš pred menoj, Marka?“ jo vpraša on bojzljivo. Sedela je v prudu svetlobe, ki je prihajala iz kuhinje, da je lahko videl njeno blede in izmučeno lice. Vsled tega se je nekoliko ohrabrila.

„Saj ne bežim — le tako sem šla ven!“ se opravičuje ona. On pa izvleče izpod jopiča tablico in ka- menček ter ji nudi oboje z brezkončno tesnobnim, pro- sečim pogledom. Srce se ji je stisnilo; najrajše bi se

bila razjokala v zadregi in žalosti. Toda premagala se je in obrnivši se proti luči, zapisala nespretno:

„Ne pozna se še, Juri.“

Prečital je to ter jo nekako veselo pogledal. „Tudi meni je težko“, ji odvrne potihoma, toda že drznejše, bolj naravnost. „Glej, že sva šla izročit oklic, toda jaz še niti ne vem, ali je bilo to tebi prav — če je to prostovoljno... Rad bi bil najpoprej spregovoril s teboj besedico“, je zajecjal ter čakal izpodbuje. A ona je v sočutju in mukah zaman mislila, kaj mu naj poreče ali zapiše v tolažbo.

„Težavno je tako, ako se človek niti dogovoriti ne more“, je nadaljeval in glas se mu je tresel radi pridrževanih solz, ki mu jih je žalost in sramota vri- vala v oči. Misli sem si, da je najbolje, da te vpra- šam najpoprej. Kajti neljubo bi mi bilo, ako bi si de- lala silo in pozneje nemara to obžalovala. Rajši ni- kdar, kot poročiti se tako — brez ljubezni!“

„Brez ljubezni!“ je brezzvočno ponavljala ona, „brez ljubezni. Kako bi ona mogla ljubiti, kako bi med njima imela obstati ljubezen?“

„Hočem ti biti zvesta žena,“ je zapisala čez trenutek.

(Konec prihodnjič.)

Albanske homatije.

K sporu albanskega kneza Viljema z znanim voditeljem Albancev Essad pašo.

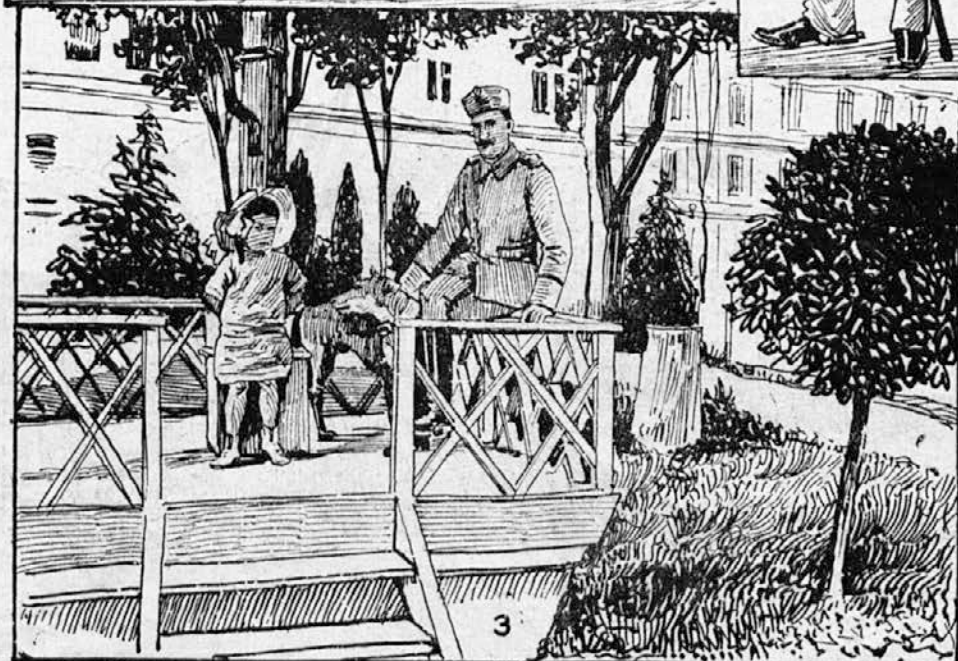
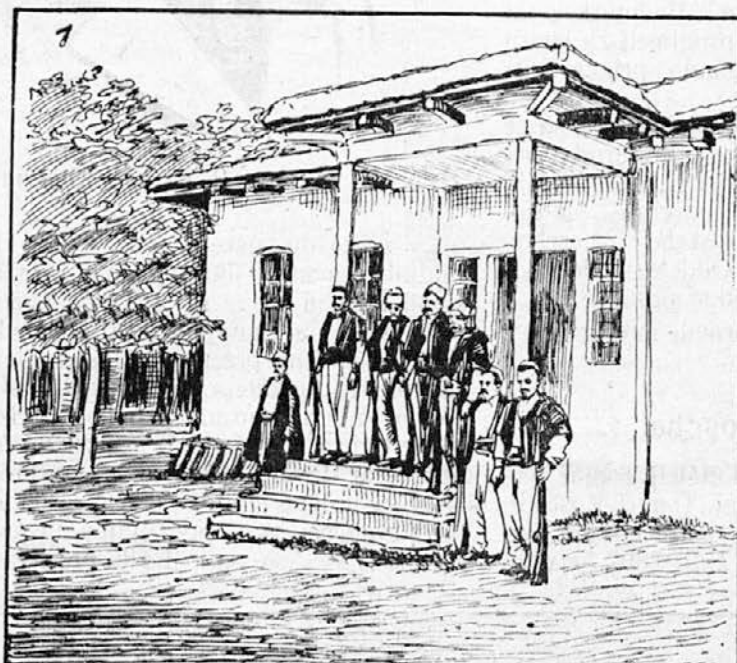
V Albaniji je postal položaj v zadnjem času zopet zelo opasen in razmere so se jako poostrile, tako da mlademu albanskemu knezu končno ni preostalo drugega, kakor da je dal najpplivnejšega moža v Albaniji, vojnega ministra in najvišjega poveljnika albanske armade, Essad pašo Toptani, ujeti in na avstro-ogrski bojni ladji „Szigetvar“ zapreti. Veliko truda in tudi nekaj žrtev je bilo, preden so Essad pašo ujeli, ker ga je telesna straža, s katero se je zadnje dni obdal, branila proti holandskim orožnikom. Seveda je bil upor telesne straže brezuspešen. Ker se je bilo bati, da pride albanski knez ob svoje življenje, so se izkrcali v Draču avstrijski in italijan-

ski mornarji, da varujejo in stražijo albanskega kneza. Essad paši se očita, da se je v zadnjem času pridružil vstašem v Srednji Albaniji in da je te upornike naravnost ščuval proti knezu in izpodbadal k uporju ter hotel albanskega kneza in njegovo vlado odpraviti in sam postati albanski vladar. Essad paša sam je izjavil, da je popolnoma nedolžen. Če se njegova krivda dožene, bo bržkone izgnan iz dežele, v katero se ne bo smel več vrniti. Essad paša se nahaja sedaj v Neaplju, odkoder hoče odpotovati v Carigrad.

Zahteve Albancev.

V Albaniji že zopet vre. Z Dunaja poročajo, da so vstaši izročili kontrolni komisiji pismo, v katerem stavijo sledeče zahteve:

1.) Vladar Albanije naj dvigne verski pouk na podlagi naše vere.

K razporu albanskega kneza z znanim voditeljem Albancev Essad pašo. 1. Telesna straža Essad paše. 2. Essad paša. 3. Albanski knez Viljem.

2.) Ker se je pokazal dosedANJI režim Albaniji sovražen in ker je dala vlada streljati na nas celo s topovi, želimo, da prevzame gospodstvo in upravo Albanije zopet turška država, kateri pripadamo od pamtiveka.

3.) Če bi bilo to nedosegljivo, polagamo svojo usodo v roke velesil, ki naj nas rešijo iz rok sedanje vlade.

Iz Drača se oficijozno poroča: Ujetniki vstašev pripovedujejo, da je večina vstašev iz Kroje, Tirane, Sjaka, Pekin in Kavaje. Pravi voditelji se nahajajo v Tirani, pa se skrivajo. Med vstaši je tudi 15 boljše oblečenih Turkov. Tudi katoliške vasi se udeležujejo vstaje. Proti Kavaji koraka 700 sedanji vladi vdanih Albancev. Med vstaši se nahajajo tudi taki, ki so knezu še prijazni, druga stranka je za sultana. Velika večina vstašev še ni odločena. Vedno očitnejše je, da je bilo vstaško gibanje skrbno pripravljeno.

Drugi listi še poročajo, da je bila vstaja v Albaniji skrbno pripravljena od strani Mladoturkov, ki so hoteli kneza Viljema umoriti in proglasiti za kneza nečaka bivšega sultana Abdul Hamida, princa Burhan Eddina.

Vsled teh strašnih homatij in zapletljajev so se velesile sporazumele, poslati v Drač mednarodni vojaški oddelek, sestavljen iz avstrijskih, italijanskih, nemških in francoskih vojakov pod poveljništvom kakega angleškega častnika z nalogo, skrbeti za osebno varnost kneza in njegove rodbine. Oddelek bodo vzeli najbrže iz vrst skadrške mednarodne posadke.

Upajmo, da bodo kmalu napravili mir in red v Albaniji!

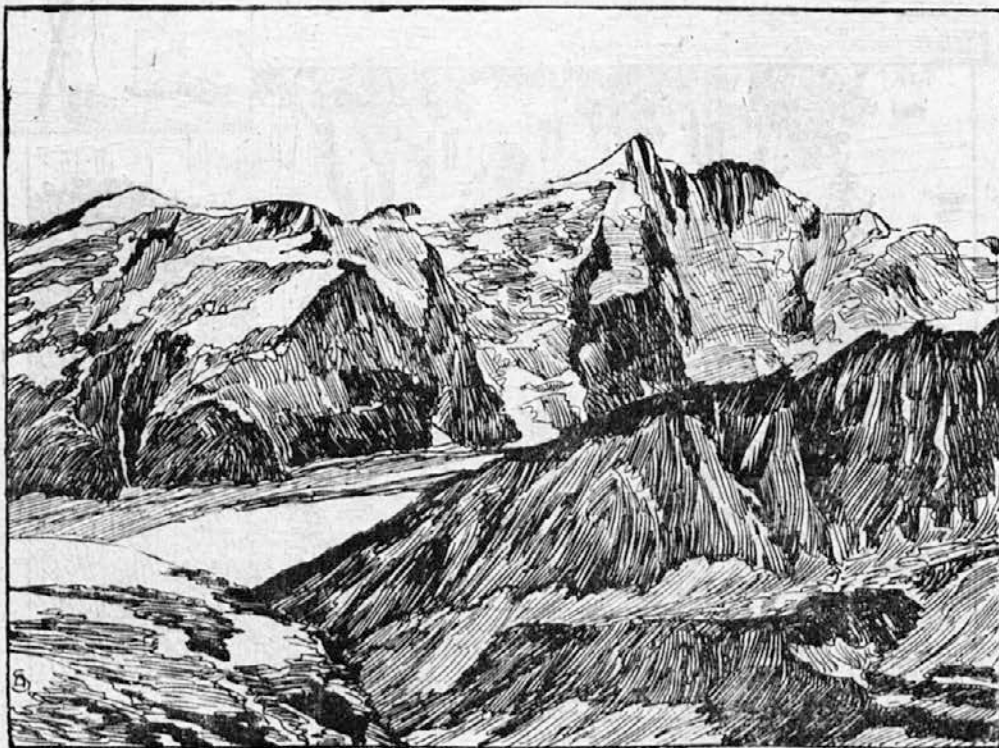
Skladatelj Tomaž Koschat †.

Na Dunaju je umrl znani skladatelj Tomaž Koschat po dalje časa trajajoči bolezni. Tomaž Koschat, katerega skladbe so svetovnoznane, je začetkoma študiriral modroslovje in naravoslovje. Leta 1867. je vsto-

Skladatelj Tomaž Koschat †.

pil v zvezo dunajske dvorne opere, kjer so ga uporabljali v manjših bas-partijah. Leta 1874. je postal stolni kapelni pevec in štiri leta pozneje dvorni kapelni pevec na Dunaju. Izmed njegovih pesmi je najbolj znana lepa pesem „Verlassen, verlassen, verlassen bin i“, s katero je kot vodja svetovnoznane Koschatovega kvarteta žel mnogo priznanja. Nemški cesar Viljem I. in sedanji nemški cesar Viljem II. ter naš cesar Franc Jožef so ga opetovano odlikovali. Dosegel je lepo starost 69 let. Z Dunaja, kjer je zatisnil svoje oči, so ga prepeljali v njegovo rodno deželo Koroško, kjer so ga položili preteklo nedeljo v Ce-

Pogled na Veliki Zvonar.

lovcu k večnemu počitku. Pogreb je bil velečasten in se ga je udeležila ogromna množica ljudstva. Ob grobu je pokojniku govoril kot častnemu občanu celovški župan dr. Metnitz in v imenu združenih koroških pevskih društev učitelj Mavricij Bayer. Na grobu so nato zapeli par njegovih najbolj uspelih pesmi.

Nemški cesar Viljem obiše našega prestolonaslednika.

Nemški cesar Viljem obiše dne 12. junija t. l. našega prestolonaslednika v Konopištu, kjer bo ostal dva dni. Nemški cesar pa se brzkone tudi popelje iz Konopišta v Schönbrunn, ker želi našemu cesarju čestitati, da je premagal bolezen in ozdravel.

Veliki Zvonar prodan?

V zadnjih dneh se je za hribolazce nekaj jako neprijetnega zaznalo: Neki gospod Wielers iz Bochuma je poslal glavnemu odboru nemško-avstrijskega planinskega društva pismo, v katerem mu poroča, da je kupil vse ozemlje Velikega Zvonarja v solnograških alpah in da namerava to ozemlje odtegniti prometu, ker hoče tam gojiti divje koze. Le nekaj potov hoče prepustiti prometu. Vse ozemlje je kupil Wielers za 60.000 kron, dočim je prejšnji posestnik od planinskega društva zahteval 350.000 mark. Razen tega se čuje, da nameravajo zgraditi velike hotele, ki naj bi služili zimskemu športu. Če je res, da hoče Wielers odtegniti in zapreti to ozemlje tujskemu prometu, ne bo mogoče več potovati po najskrajnejšem delu solnograških planin, vsled česar bodo tudi tamošnji prebivalci trpeli hudo škodo.

Iz zadnje seje dežel. odbora kranjskega

dne 23. majnika 1914.

Deželni glavar poroča o raznih intervencijah na Dunaju. Vodni zakon bo v kratkem sankcioniran, šolski zakon pa še v pretresu ter ga bo treba v marsičem izpremeniti. Za blejski vodovod je odločno zahteval povišanje državnega prispevka na 40 % celotnih stroškov. — Za darila za vojaške dirke je izdala dežela 1145 K. — Savski most pri Sv. Jakobu bo dežela kupila na prisilni dražbi, ako jej ostane za najnižji ponudek 22.464 K. — Proti glasu dr. Trillerja se sklene zahtevati od občin, za katere pobirajo deželni užitninski organi občinsko doklado na vino in žganje, 10%ni užitninski prispevek tudi od pavšalnih odkupnin. Deželnemu zboru se predloži predloga za podporo vinarstva v občini Moravče pri Sv. Križu. — Dela pri zgradbi delavskih hišic na Završnici se odda tvrdkam Josip Zeland in Ivan Dergič v Lancovem, Ecker, Vidic & Co., Avgust Martinčič in Andrej Kokalj v Ljubljani, stavbo Revove žage pa tvrdki Roman Treo v Ljubljani. — Novi betonski most pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru bo zgradila I. kranjska podjetniška družba v Ljubljani za 52.880 K. — Razširjenju nemške dvorazrednice v Lienfeldu deželni odbor ne pritrdi, temveč zahteva poizvedbe, je-li niso dani pogoji za otvoritev posebne slovenske enorazrednice. — Deželnemu zboru se priporoča, da prevzame dežela plačevanje kateheta v dekliškem sirotišču Lichtenthurn v Ljubljani (500 K na leto). — Sklep ljubljanskega občinskega sveta, da prevzame mesto napram Kreditni zadrugi jamstvo, za mestne uradnike, člane Glavne po-

sojilnice, v znesku 19.600 K, se odobri. — Pritožba kluba nemških občinskih svetovalcev v Ljubljani zoper sklep občinskega sveta, da dovoli občina 5000 K za podporo brezposelnih delavcev na podlagi gentskega zistema, se zavrne. — Ker je zakon o občinskih taksah potrjen, se pozove vse občine na revizijo tarifov na podlagi novega zakona. — Glede ustanovitve kompetence za trajno in začasno prepoved avtomobilske vožnje po posameznih cestah, se bo sklenil dogovor z deželno vlado. — Finančno ravnateljstvo se opozori na nedopustnost odpisa občinskih doklad v slučaju odpisa davka. — Spor med županom in občinskimi odborniki na Jesenicah bo skušal deželni odbor z osebno intervencijo občinskega poročevalca poravnati. — Večina sklene priporočati deželnemu zboru, da se vas Orehek izloči iz občine Slavina ter priklopi občini Hrenovice. — Iz računskega sklepa gospodarskega odbora v Litiji večina vsled pritožbe županstva v Litiji izbriše znesek 300 K, plača pa zato pristojbino za upravno sodišče. — V zadevi razmer v postojnski občini se sklene, da se skliče od strani deželnega odbora skupna seja občinskega in gospodarskega odbora, da se pri tej priliki pojasnijo različni nedostatki, ki so se pojavili pri reviziji mestnega gospodarstva. Deželni odbornik dr. Triller je predlagal, da se razveljavi sklep deželnega odbora z dne 18. maja, s katerim se je predlagal razpust gospodarskega odbora v Postojni. Temu predlogu se pridruži tudi deželni odbornik grof Barbo; oba smatrata sklep za nepravilen in neveljaven, ker je bil storjen za hrbtom dveh deželnih odbornikov. Dr. Trillerjev predlog se z večino odbornikov S. L. S. odkloni.

Tedenske novice.

(Iz politične gozdarske službe.) C. kr. poljedelsko ministrstvo je prestavilo okrožnega gozdarja Frana Terčka iz Škofje Loke v Ljubljano in okrožnega gozdarja Humberta di Centa na lastno prošnjo iz Kamnika v Škofjo Loko.

(Iz ljudskošolske službe.) C. kr. okrajni šolski svet v Kranju je imenoval namesto radi boleznin na dopustu se nahajajoče učiteljice Marije Borovsky v Trzicu sedanjo suplentinjo Albino Bradaška v Kranju.

(Zadnja pošta iz Metlike v Novo mesto.) V torek je dospela v Novo mesto zadnja vožnja pošta iz Metlike. V sredo je že začel voziti vlak na novo otvoreni belokranjski železnici.

(Državna konjerejska darila za kobile in žrebice) se bodo leta 1914. delila: a) za kobile z žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljen; b) za mlade zaskočene kobile in za žrebice v naslednjih enajstih konkurenčnih postajah: dne 28. maja ob 8. uri dopoldne v Postojni za konje žrebčarniškega plemna, dne 29. maja ob pol 9. uri dopoldne na Vrhniki za konje žrebčarniškega in mrzlokrvnega plemena, dne 4. junija ob 1 uri popoldne v Bohinjski Bistrici za konje mrzlokrvnega plemena, dne 5. junija ob 8. uri dopoldne v Lescah za konje mrzlokrvnega plemena, dne 17. junija ob 1 uri popoldne v Mengšu za konje mrzlokrvnega plemena, dne 18. junija ob 8. uri dopoldne v Kranju za konje mrzlokrvnega plemena, dne 6. avgusta ob 10. uri dopoldne v Trebnjem za konje žrebčarniškega plemena, dne 7. avgusta ob 1 uri popoldne v Kočevju za konje žrebčarniškega plemena, dne 8. avgusta ob 8. uri dopoldne v Ško-

felci za konje žrebčarniškega in mrzlokrvnega plemena, dne 12. avgusta ob 8. uri dopoldne v Št. Jerneju za konje žrebčarniškega plemena, dne 13. avgusta ob 8. uri dopoldne v Mokronogu za konje žrebčarniškega plemena.

(Državnozborska volitev na Notranjskem.) Pri nadomestni državni volitvi na Notranjskem je bil izvoljen državnim poslancem namesto pokojnega dr. Ignacija Žitnika deželni tajnik dr. Lovro Pogačnik, pristaš S. L. S. Protikandidat postojnski župan Lavrenčič je propadel.

(Izpred porotnega sodišča v Ljubljani.) V ponedeljek dopoldne so stali pred ljubljanskim porotnikom trije mladi fantje, in sicer 15letni Janez Homar in njegova dva brata 13letni Ludovik in 12letni Franc iz Podhruške zaradi ponarejanja desetvinarskih novcev. Obdolženci, ki si v svoji nerazsodnosti gotovo niso bili svesti posledic takega početja, so bili vsled pravoreka porotnikov oproščeni. — Pri popoldanski razpravi je bil vsled krivdoreka porotnikov obsojen Janez Kržišnik zaradi ropa, raznih tatvin in drugih pregreškov na dosmrtno ječo s trdim ležiščem in enim postom v letu. — V torek dne 26. t. m. je bila obsojena zaradi detomora 37letna Marija Starašinič iz Cerkvišča pri Krasincu, občina Podzemelj, na tri leta težke ječe.

(Kranjski kulturni svet) je sestavljen tako-le: *a*) deželni odbor je poslal vanj kot člana Franca Povšeta, državnega in deželnega poslanca, kot namestnika pa grofa Barbota; *b*) c. kr. kmetijska družba je izvolila kot svojega člana državnega in deželnega poslanca župnika Ivana Hladnika, kot namestnika pa cesarskega svetnika Gust. Pirca; poljedelsko ministrstvo je imenovalo kot člana vojvoda Auerspergovega gozdnega mojstra R. Schadingerja, kot namestnika pa H. pl. Schollmayer-Lichtenberga.

(Državni železniški svet.) Železniški minister je imenoval v železniški svet za dobo od 1. 1914. do 1. 1918. sledeče gospode: Janko Jovana, ravnatelja Gospodarske zveze v Ljubljani, kom. svetnika Frana Povšeta, državnega in deželnega poslanca; deželnega poslanca Henrika plem. Schollmayer-Lichtenberga; deželnega poslanca primarija dr. Vinko Gregoriča; ravnatelja Kmetijske družbe Gustava Pirca; dvornega svetnika Konr. Rubbia, gozdarskega nadzornika v Ljubljani.

(Iz finančnostražne službe.) Stražnika K. Sluga in J. Cokan sta imenovana za nadstražnika. Prestavljeni so: stražnik Torkar od odd. Ljubljana 2 k oddelku Ljubljana 1, stražnik Ludovik Osterc iz Črnomlja v Mengeš in stražnik Alfonz Pagon iz Mengša v Črnomelj. Na novo je sprejet kot stražnik Ivan Mitteregger in dodeljen oddelku Ljubljana 2. Titularnemu respicientu Antonu Česen se dovoli izpremeniti priimek v Česnik.

(Strela ubila.) Med nevihto dne 19. t. m. je zadela strela v gručo ljudi v občini Cerklje v krškem okraju. Strela je udarila v dežnik, pod katerim so stali na prostem polju posestnik Josip Ferenčak in posestnikovi hčerki Rozalija Horženova in Marija Slovenčeva iz Škopice. Ferenčak in Slovenčeva sta bila na mestu mrtva, Horženova se je čez nekaj časa zopet zavedla.

(Svarilo izseljencem.) Že nekoliko časa priporočajo agentje izseljencem v Ameriko, da naj se istočasno z nakupom voznega listka za ladjo zavarujejo proti temu, da bi jim morda ameriške priselje-

niške oblasti ubranile vstop v ondotno ozemlje in priporočajo, da jim v ta namen vplačajo poleg cene za vožni listek za ladjo še nadaljni znesek kot zavarovalno premijo. V kolikor se glasi pogodba na povračilo voznega listka za nazaj, pomeni tako zavarovanje varanje zavarovanca, ker nosijo te stroške že na podlagi posameznih prekmorskih izseljeniških postav dotične paroplovne družbe. Če se pa sklene zavarovalna pogodba, kakor se je to ugotovilo pri neki inozemski družbi, tako, da se zavarovalnina izplača, kadar se dokaže, da se izseljenca ni zavrnilo zaradi kršenja izseljeniške postave, tedaj se je potnik zavaroval proti nevarnosti, ki se sploh nikdar ne more udeležiti; kajti zavrnejo ga pač na podlagi obstoječih izseljeniških predpisov, oziroma bo pač komaj možen dokaz, da ga niso zavrnilo na podlagi teh predpisov. Vidi se tedaj, da sklepanje takih zavarovalnih pogodb navadno pomeni hudobno varanje izseljencev. Izseljenec tedaj prav nujno svarimo v njihovem lastnem interesu pred sklepanjem takih popolnoma brezpomembnih in ničvrednih zavarovalnih pogodb.

(Sprejem pomorskih aspirantov v vojno mornarico.) Leta 1914. se sprejme približno 70 pomorskih aspirantov (Seeaspiranten) k vojni mornarici. Za aspirante veljajo nastopni predpogoji: starost pod 20 let dne 15. septembra, fizična sposobnost, matura na realni ali gimnaziji, mornarska akademija, vojaške vzgojevalnice, neomadeževano vedenje. Prošnje, kolkovane z 1K, je vložiti vsaj do 1. avgusta pri vojnem ministrstvu (pomorski oddelek). Priloge: rojstni list, domovnica, zdravniško izpričevalo vojaškega zdravnika, izpričevalo o cepljenih kozah, šolsko izpričevalo, navedeno izpričevalo, očetova dovolitev, vstopnica politične oblasti, reverz o povrnitvi opremnega prispevka, dokazilo znanja tujih jezikov. — Več o tem pove mestni vojaški urad v Mestnem domu in razglas, nabit na magistratu v Ljubljani.

(Lovske dražbe.) Pri okrajnem glavarstvu ljubljanskem se bodo vršile sledeče lovske dražbe: dne 2. junija t. l. ob pol 12. uri lova občine Podgorica za petletno dobo; 4. junija ob pol 12. uri dopoldne lova občine Črnuče za petletno dobo; 4. junija ob 9. uri dopoldne lova občine Smartno za petletno dobo; 8. junija ob 9. uri lova občine Želmlje za petletno dobo; 8. junija ob pol 12. popoldne lova občine Iška vas za petletno dobo; 2. junija ob 9. uri dopoldne lova občine Dobrunje za petletno dobo; 8. junija ob pol 11. uri dopoldne lova občine Brezovica za petletno dobo. Lov krajevne občine Velike Poljane se bo dal 2. junija ob 2. uri popoldne v občinski pisarni v Ribnici potom javne dražbe v zakup za dobo desetih let.

(Kopališče Toplice na Dolenjskem.) Kopališka sezija se je pričela 1. majnika. Toplice so se oživele in prebudile iz zimskega spanja in, kakor je soditi iz mnogobrojnih prijav z Dunaja, Gradca, Trsta, Ljubljane itd. se bo letošnja sezija nad vse dosedanje ugodno razvila. Vsako leto je večje zanimanje za naše Toplice tako od strani obiskovalcev, kakor tudi od strani zdravnikov, in sicer ne samo iz avstrijskih dežel, ampak tudi iz Ogrske, Nemčije, Italije i. dr. Kopališče je krasno na novo urejeno, v vseh prostorih je vzorna čistost, sploh vse ugodnosti, ki jih more nuditi le moderno radioaktivno kopališče. Na novo preurejena je ljudska kopel, kakršnih druga kopališča niso. Knežja kopel, tudi na novo preurejena, je velik zračen bazen, ki jednači bazenom najznamenitejših kopališč. Krasno kopališče pa so separatne kopeli s pretakajočo se vodo, nadalje imenitne močvirne kopeli ter

bogate elektroterapevtične naprave. To so fakta, ki stavijo naše kopališče v vrsto svetovnih. Obiskovalci iz prejšnjih let ga sploh več ne poznajo. Kljub temu, da je kopališče toliko preurejeno in modernizirano, se cene od prejšnjega leta niso nič zvišale, ter je in ostane naše kopališče še vedno najceneje, ker prednjači vsem drugim kopališčem. Poleg drugih ugodnosti je še omeniti: lepa čitalnica, krasne promenade in zanimivi izleti ter cena stanovanja in od prejšnjih let ugodnejše in hitreje železniške zveze. — Okolica je polna lepih senčnih gozdov, kjer najdejo gostje popoln mir in odih od velikomestnega življenja in počitek po napor-nem delu. Bolni najdejo v našem lepem dolenskem kotu prejšnjo čilost v krepkosti in svoje zdravje. Na svidenje!

(Štiri osebe osumljene požiga.) Dne 12. t. m. je v Verholah pogorelo posestvo Jožefa Otorepca, ki je imel zavarovana poslopja za 4000 K, premičnine pa za 3840 K. Vsled požara je bilo na poslopih škode kake 2850 K, na premičninah pa 1500 K. Kmalu pa se je raznesla vest, da je Otorepec sam zažgal, da bi dobil zavarovalnino. Orožništvo je vsled tega aretovalo posestnika Otorepca, viničarja Simona Verneta, posestnico Marijo Kolar in njeno hčer Lucijo Kolar, ki so osumljeni sokrivde.

(Vlomi in tatvine v novomeškem okraju.) Kakor se nam z Dolenjske poroča, je tatinska družba, ki že dalje časa vznemirja Dolenjsko, še vedno pridno na delu. V zadnjem času se je utaborila v gorskih vaseh pod Gorjanci. Kmetje tožijo, da ni nobena hiša več varna pred vlomi in tatvinami. Po načinu, kako se tatvine vrše, sumijo, da mora biti to kakšna domača družba, kateri so razmere po vaseh in hišah dobro znane. Pred nekaj dnevi se je po Novem mestu potikal neki tuj človek majhne postave, ki si je sumljivo ogledoval vrata in okna posameznih hiš, ter se pri tem previdno skrival v zakotju, če je čutil v bližini kakšnega človeka. Najbolj všečne so mu bile kavarne in trgovine. Sumi se, da je bil to ogleduh one vlomilske družbe, ki je na Dvoru, v Soteski in tamošnji okolici prirejala vlome v trgovine ter povrtala blagajne.

(Binkoštna veselica v Postojnski jami.) Kakor vsako leto, se vrši tudi letos na binkoštni ponedeljek dne 1. junija velika binkoštna veselica v Postojnski jami. K jamski veselici, ki združi vsako leto več obiskovalcev iz vseh delov sveta v svetovnoznani kraški jami, bodo tudi letos zopet vozili na binkoštni ponedeljek posebni vlaki iz Ljubljane, Trsta, Reke, Kormina in Gorice v Postojno. Posebni vlak odhaja iz Ljubljane ob 9. uri 15 min. dopoldne in prihaja v Postojno ob 11. uri 18 min. opoldne, iz Postojne odhaja ob 9. uri zvečer in pride v Ljubljano ob 10. uri 35 min. ponoči. Vsi velikanski podzemeljski prostori bodo ta dan slavnostno električno razsvetljeni, več godb bo sviralo po raznih podzemeljskih dvoranah, na „plešišču“ bodo plesateljci občudovalci podzemeljskih krasot našli dovolj zabave pri plesu. Tudi za telesni blagor izletnikov je v vsakem oziru preskrbljeno. Splošno obeta biti ta dan Postojnska jama središče zabave in veselja. Jamska veselica se vrši pri vsakem vremenu, začetek ob 1 uri popoldne, konec ob 7. uri zvečer.

(Smrtno se ponesrečil.) 75letni Fran Michelčič iz Vipave je nesel te dni otep slame z Nanosa domov. Med potjo mu je spodrsnilo. Padel je z glavo s tako silo na neko skalo, da je mrtev obležal.

(Samomor.) Dne 17. t. m. se je ustrelil v Javorniku posestnik in mesar Lovrenc Pristavec, po do-

mače Pernus. Izvršil je samomor baje zaradi slabih gospodarskih razmer. Pred enim letom se je njegov sin v neki gostilni v Otočah ustrelil.

(Utonila.) Frančiško Flere iz Domžal je napadla pri pranju ob potoku božjast. Padla je v vodo in utonila.

(Požar.) Na skednju posestnika Frana Peterlina v Kosezah je izbruhnil te dni požar, ki je uničil ta skedenj in skedenj sosedu, ki se piše tudi Fran Peterlin. Prvi ima 5000 K škode in je bil zavarovan za 1800 K, drugi ima 6000 K škode in je bil zavarovan za 2400 K.

(Poštni avtomobil ponesrečil.) Poštni avtomobil iz Krškega se je na nekem ostrem ovinku 21. t. m. prevrnil po strmem bregu, ker mu je odpo vedalo krmilo. Šofer in edini potnik, trgovec Kastelic iz Kandije, sta ostala na čudežen način nepoškodovana.

(Znižanje poštnine.) V angleški poslanski zbornici je sporočil Heateu, da je angleška vlada odobrila predlog poštnega ministra, naj se svetovna poština zniža na 10 centov francoske vrednosti. Ta predlog bodo predložili kongresu svetovnega poštnega društva, ki se vrši meseca decembra. Predlog bo najbrže sprejet. Morda bomo že od novega leta naprej plačevali nižjo poštino.

Razne stvari po svetu.

(Grozna avtomobilska nesreča v Trstu.) V torek dne 26. t. m. ob pol 10. uri se je avtomobil hotela „Palace“ iz Portorose prekucnil v Veliki kanal v Trstu. Šoferja Daltina so rešili, Baron Edmund Knobloch in sluga Rheingold, ki sta bila v zaprtem vozu, pa sta se udušila, oziroma utonila. Baron Knobloch je doma z Zovneka pri Braslovčah na Štajerskem. Bil je štajerski deželni poslanec v veleposestniški kuriji in star šele 46 let. Pripeljal se je s brzovlakom in je bil na potu v morsko kopališče Portorose. Hotelski sluga Josip Rheingold je bil doma nekje na Kranjskem. Drugi dan so potegnili iz Velikega kanala avtomobil. Trupli barona in hotelskega uslužbenca sta bili hudo razbiti.

(Nevesta ustrelila svojega zaročenca.) Na Dunaju se je zgodila strašno krvava drama. Odvetniški koncipijent dr. Pavel Meisels se je hotel ločiti od svoje zaročenke, bivše bolniške strežnice Helene Freiwald, s katero je imel razmerje devet let. Pred nekaj dnevi je dr. Meiselsa obiskal brat Helene Freiwald ter ga poizkušal pregovoriti, naj poroči njegovo sestro. Doktor je to odklonil in izjavil, da plača dekletu 25.000 kron. Nato sta brat in sestra prišla k doktorju ter je dekletu svojega ženina prosilo, naj ji izpolni pred leti dano obljubo. Ko je doktor to odklonil, je dekletu potegnilo revolver ter pred očmi svojega brata ustrelilo zaročenca in sebe.

(Povzročevalce kuge na gobcih in parkljih odkrit?) Bernski profesor Stauffacher meni, da je po dolgem prizadevanju odkril povzročevalca živinske kuge na gobcih in parkljih. Parasit je tako majhen, da ga z najfinejšimi aparati ni mogoče opaziti; Stauffacher je pa izumil posebno postopanje za barvanje mikroskopičnih preparatov, nakar je v krvi, železah, na jeziku in sploh v vseh delih obolelih živali, odkril povzročevalca te kuge, ki povzroča živinorejcem toliko škode. Ako se stvar izkaže kot resnična, bo kugo kmalo mogoče zatreti.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

Živali kmetijstvu koristne.

(Dalje.)

Če dobijo pes, mačka in lisica kako rovko, je ne bodo požrli. Kaj menite, zakaj ne? Umorili jo bodo, požrli pa ne, ker rovka strašno smrdi. Res je, duh njen je zelo oster, močan in smradljiv. Ob straneh trebusčka ima namreč nekaj žlez, iz katerih se cedi nekaka oljnata tekočina. S to tekočino se pomaže po vsem životu. Kaj menite, zakaj? Da se je ne prime mokrota, kateri je izpostavljena na mokri travi, ko išče različne žuželke, polže, črve itd.

4. Netopir.

Netopirji so največji zatiralci ponočnih škodljivih žuželk. Oni so ponočne živalice in pokončavajo raznovrsten nočen mrčes, ki je čez dan skrit v varnem zavetju ter uide tako dnevnim pticam. Uničujejo sosebno nonče metulje, ki zasajajo na sadna in druga drevesa svoja jajčeca, iz katerih provzročajo izlezle ličinke tako ogromno škodo na drevsih in raznih rastlinah. Požrešni so neizrečeno.

Neki znamenit naravoslovec je imel doma netopirja in je dal temu nekoč kar po vrsti 13 hroščev, katere je pohrustal netopir v najkrajšem času. Videti je bilo, da bi jih požrešni netopir še rad, toda dobri gospodar njegov mu ni mogel ustreči. Za malo južino je potreboval imenovani netopir več nego en tucat srednjevelikih metuljev.

Pri žuželkah snedo netopirji le to, kar je mehko, nežno. Kaj store s trdimi, suhimi deli žuželk, n. pr. s krili, nogami? Zavržejo jih. Vidite, ravno zaradi tega morijo in pokončavajo netopirji toliko množino žuželk, ker polnijo svoje želodčke samo z nežnim mesom.

Čudna lastnost netopirjev je ta, da imajo zelo rahločutno kreljutno mrenico, ki se med prsti razprostira. Ta jim ne služi samo za letanje, temveč tudi za prijemanje in dobavo hrane. Mrena jim je nekaka mreža, s pomočjo katere lovijo žuželke. Vsi netopirji imajo izvrsten sluh. Kaj meniš, zakaj je sluh pri netopirjih tako tenak? Ker imajo velike uhlje.

Pozno v noč letajo ti ponočnjaki okoli in iščejo žuželk. Katerih največ? Sovke, pedice, sosebno pa borove, smrečje in izprevodne prelce. Netopirji imenovanih žuželk ne vidijo, vendar njih izvrsten sluh in zelo tankočutna mrežica pripomoreta, da zalotijo zbegane žuželke kmalu. O tem se uveri lahko vsak, samo znati mora posneti brnenje kake žuželke. Dotičnik bo začutil v svoji bližini kmalu netopirja in ako bo miroval, stal prav mirno, skočil mu bo netopir celo v obraz.

Kako zelo nam netopirji koristijo, lahko uvidite iz sledečega: Pred približno sto leti so posekali na Nemškem, v bližini Hanana v hudi zimi nekoliko tisoč starih hrastov, izmed katerih so bili nekateri otlji. V teh otljih deblih so prezimovali netopirji. V vsaki duplini je bilo 10 do 20 netopirjev. Zakaj prezimujejo netopirji v večjem številu skupaj? Da jih ne zebe. Po razžaganju in razsekanju debel, ubožčki niso mogli poiskati novih zavetišč; pa bilo je tudi zelo mrzlo. Kaj se je zgodilo? Vsled mraza so premrli. Poginilo jih je več sto.

Kaj je bila posledica temu? Škodljivi metulji so se razmnoževali. Že prihodnjo pomlad je bilo zapaziti veliko gosenic, sosebno gosenic izprevodnega prel-

ca. Gosenice izprevodnega prelca lezejo v dolgi, ravni vrsti, kakor v izprevodu, proti jutru iz skupnega zapredka žrt listje, brstje in cvetje dreves in se vračajo v istem redu proti večeru nazaj v svoje gnezdo. Te gosenice pokončajo lahko cele gozdove. To se je pri Hanau tudi dogodilo. Več milj naokoli so bila gozdna in sadna drevesa popolnoma uničena od raznih gosenic.

Gosenic izprevodnih prelcev namreč ne mara nobena ptica, izvzemši kukavico, ki je po grlu zaradi goseničjih lascev vsa kosmata. Druge ptice prebavljajo lasce težko in zaradi tega zgoraj omenjenih gosenic tudi ne marajo. Sploh pa so tisti lasci tudi človeku nevarni. Zakaj ob njih se kaj rada vname človeška koža. Škodljivi so sosebno, če pridejo v oči. Tudi želodcu škodujejo. Lahko se dogodi, da pridejo v želodec, če človek uživa kak sad, ne da bi ga preje dobro osnažil. Lasci kosmatih gosenic, sosebno lasci izprevodnih prelcev, kaj radi izpadajo ter padejo na raznovrstne rastline in raznovrstno sadje, katero človek potem uživa.

Netopirji pokončajo največ metuljev teh škodljivih gosenic. Zaraditega so nam netopirji zelo koristni. Oni so naši dobrotniki. Ne smemo jih preganjati, še manj pa pobijati, temveč čuvati ji moramo. Veselimo se, ako se nastanijo v naši bližini, v podstrešju, kleti itd. Kar o njih pripovedujejo babjeverni ljudje, je vse izmišljeno. Kaj pa pripovedujejo babjeverni ljudje o njih? Da jedo slanino, se zakade radi v človeške, sosebno ženske lase, pijo živini kri itd. Kaj menite, zakaj je netopirja videti večkrat pri svinjskem mesu? Ker se hrani z majhnimi, skoraj nevidnimi žuželkami, s črvi, ki žive v svinjskem mesu. — Pomnite: *Slanina in mesa netopirji ne uživajo.* (Konec prihodnjic.)

Pozor!

10-4

53.000 parov črevljev.

4 pari črevljev samo 9 kron.

Ker je bilo več velikih tvornic primoranih, ustaviti plačila, se mi je naročilo, razpečati veliko množino črevljev globoko pod izdelovalno ceno. **Prodajam torej vsakomur dva para črevljev za gospode in dva para črevljev za ženske, ti črevlji so galoširani, na trakove in močno zbiti, usnje rjavo ali pa črno, zelo elegantne, najnovejše oblike, velikost po številki in centimetrih. Vsi 4 pari stanejo samo 9 K.**

Pošilja po povzetju:

J. KLUGER, Krakov, Sebestyana 16 A 1621.

Zamena dovoljena ali pa se vrne tudi denar.

Double zlata ura s pristno 14karatno zlato verižico za K 4.50

na mesečna odplačila. To ameriškansko double zlato uro s pristno 14karatno zlato verižico, ki stane K 36.—, dam vsakomur delno v mesečnih odplačilih po K 4.50. Vpošljite ta znesek K 4.50 in dobite pošiljatev obratno. Poština 70 vinarjev. Pošilja se tudi po povzetju. Izvoz juvelov.

S. SCHWARZ
Dunaj 27. poštno predalce.